

МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Дмитро Вікторович ХАЛІЗОВ,

*аспірант Київського університету
інтелектуальної власності та права
<https://orcid.org/0009-0005-0738-2560>*

Стійке функціонування фермерських господарств безпосередньо залежить від якісного управління земельними ресурсами, що потребує сучасних підходів до контролю, аналізу та прогнозування стану земель. У цих умовах особливого значення набуває моніторинг земель як комплексний інструмент виявлення ризиків, оцінки динаміки змін ґрунтового покриву та своєчасного реагування на порушення земельного законодавства. Для держави моніторинг створює основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на запобігання деградації земель та забезпечення раціонального користування.

Моніторинг земель фермерських господарств є складовою загальнодержавної системи спостереження за станом земель, що охоплює регулярне збирання, систематизацію та аналіз даних про якість ґрунтів, структуру землекористування та характер змін, пов'язаних із господарською діяльністю. Його правова сутність визначається поєднанням норм земельного, адміністративного та екологічного права, що регулюють порядок доступу до даних, процедури контролю та відповідальність за порушення у сфері використання земель. Правовою основою моніторингу є вимоги законодавства щодо охорони земель, збереження родючості ґрунтів та забезпечення збалансованого землекористування [1, с. 103]. Адміністративно-правові норми закріплюють механізм державного контролю, включаючи повноваження відповідних органів, порядок проведення перевірок та використання результатів моніторингу у формуванні рішень щодо усунення виявлених порушень.

У контексті діяльності фермерських господарств моніторинг має подвійний характер. З одного боку, він виконує превентивну функцію, створюючи умови для недопущення нераціонального землекористування. З іншого боку, він забезпечує фіксацію фактичного стану ґрунтів, що важливо для об'єктивного визначення потреб у відновленні, рекультивації чи зміні агротехнічних заходів.

Теоретичною передумовою ефективного моніторингу є інтеграція сучасних технологій геоінформаційних систем, аерофотозйомки, дистанційного зондування Землі, цифрового картографування. Вони дозволяють підвищити точність даних, зробити контроль прозорим та пришвидшити доступ до інформації для суб'єктів владних повноважень.

Ефективне адміністративно-правове регулювання у сфері земельного користування фермерських господарств базується на наявності достовірної та актуальної інформації про стан земель. Моніторинг виконує функцію інформаційної системи підтримки регулювання, забезпечуючи можливість виявляти негативні тенденції на ранніх стадіях, оцінювати наслідки господарської діяльності та формувати раціональні управлінські рішення.

Результати моніторингу дають змогу органам державної влади оперативно застосовувати адміністративні заходи впливу, зокрема щодо припинення порушень, відновлення родючості ґрунтів або коригування режиму землекористування [2, с. 201]. Крім того, дані моніторингу слугують основою для розроблення місцевих програм охорони земель, визначення пріоритетів державної політики та удосконалення нормативно-правової бази. Важливим елементом є прозорість та відкритість інформації [3, с. 28]. Доступ користувачів до інтерактивних карт, звітів та індикаторів сприяє підвищенню відповідальності фермерів за стан земель та стимулює впровадження екологічно безпечних технологій. Таким чином, моніторинг працює як механізм узгодження приватних і публічних інтересів, формуючи умови для сталого розвитку фермерства [4, с. 138].

Водночас для підвищення ефективності регулювання необхідним є вдосконалення адміністративних процедур. Зокрема, важливо забезпечити стандартизований порядок використання моніторингових даних у процесі контролю, посилити взаємодію між державними органами та запровадити цифрові формати звітності, що мінімізують суб'єктивність оцінок.

Розширення можливостей моніторингу за допомогою цифрових платформ також дозволяє автоматизувати процеси аналізу, виявлення ризиків та формування рекомендацій, що значно підвищує швидкість реагування на порушення й оптимізує контрольні функції держави.

Можемо зробити висновок, що моніторинг земель фермерських господарств є ключовим елементом ефективного адміністративно-правового регулювання у сфері землекористування. Він забезпечує системність та наукову обґрунтованість управлінських рішень, сприяє ранньому виявленню негативних змін та створює інструменти для запобігання деградації земель. У сучасних умовах моніторинг має бути інтегрований із цифровими технологіями, що підвищує точність даних та ефективність державного контролю. Відкритість інформації та можливість використання її суб'єктами владних повноважень і фермерами формує нову модель взаємодії, орієнтовану на сталий розвиток агросфери. Підвищення результативності адміністративно-правового регулювання вимагає подальшої модернізації нормативної бази та удосконалення процедур використання даних моніторингу, що дозволить забезпечити раціональне, правомірне й екологічно безпечне управління земельними ресурсами фермерських господарств.

Список використаних джерел:

1. Попова С. М. Проблеми боротьби з деградацією земель в Україні. Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції : матеріали X Міжнар. наук-практ. конф. / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Сумська філія Харк. нац. ун-ту внутр. справ. Суми: Видав. дім «Ельдорадо», 2017. С. 103 - 105.
2. Ільїна О. В. Проблеми моніторингу в екологічному праві на сучасному етапі Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2013. № 4 (63). С. 199-206.
3. Музичук О. М. Шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення контрольно-наглядової діяльності у сфері земельних відносин в Україні. Право.ua. 2016. № 1. С. 26-30.
4. Нужна Л. М. Особливості оцінки як засобу забезпечення обігу земель сільськогосподарського призначення. Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків. ХНУВС. 2022. С. 137-140.